

KEELAME KOERTE KETIS PIDAMISE

KEELAME KOERTE KETIS PIDAMISE JA INIMESEST ERALDI PIDAMISE

Eestis on koera püsivalt ketis pidamine lubatud ning ketti aheldatud koer peab hakkama saama 40 m² suurusele maa-alal. Sellisele väiksele alale peab mahtuma kuut ning toidu- ja jooginõud. Ka oma loomulikud vajadused tuleb koeral lahendada samal maalapil. Ketikoeri reeglina jalutama ei viida ja keegi tegelikult ka ei kontrolli, kas seda tehakse. Heal juhul võimaldatakse ketikoerale regulaarselt toitu ja joogivett ning heal juhul on olemas ka korralik kuut. Eriti heal juhul koristatakse keti piirkonnast sinna tehtud väljaheited ning kontakt inimesega on veidi enam kui toidu- ja joogivee viimine (mõni ketikoera omanik teeb ikka koerale pai ka, harva sügatakse kõrvatagust). Kui ketikoer viletsatele tingimustele alla ei vannu ja ta terviseprobleemide, piisavate vajaduste puudumise, stressi, depressiooni tõttu enneaegselt ei sure, siis on suur tõenäosus, et ketikoer lõpetab oma elu hundi lõugade vahel. Arenenud ühiskonnas ei peaks olema aktsepteeritav selline loomale kannatusi põhjustav pidamise viis – ketikoerad jäägu minevikku.

Palume käesoleva rahvaalgatusega:

- 1) Keelata koerte ketis pidamine;
- 2) Keelata koerte pidamine asukohtades, kus inimesed püsivalt ei ela;
- 3) Kehtestada miinimumnõuded koeraga tegelemiseks ning kohustada loomapidajat koera sotsiaalsete vajaduste tagamiseks temaga tegelema jalutamise, töö, treeningu või muus samaväärses vormis minimaalselt kaks tundi päevas.

Tugineme ennekõike järgmistele põhjendustele (aluseks ka Eesti Maaülikooli Veterinaarse bio- ja populatsioonimeditsiini õppetooli teadurekspert Lea Tummelehe eksperthinnang):

- Koerad on sotsiaalses rühmas elavad loomad, kellel on heaoluks vaja kiindumussuhet. Sotsiaalne isoleeritus on kodukoera heaolu suurimaid riskitegureid. Isegi, kui vastutav inimene / omanik külastab selliselt peetavat koera 2 korda ööpäevas, on suur risk, et märkamata jäävad võimalikud veterinaarsed probleemid või koera heaolu seisund. (Ekspert L. Tummeleht).
- Ka Ekspert L. Tummeleht hinnangul on mõistlik liikuda alalise ketispidamise lõpetamise poole ning käsitleda võimalikku ketispidamist, kui ajutist haldamisvõimalust, vajadusel koer paariks tunniks lõastada. Ekspert rõhutas, et kindlasti peab seaduslikult välistama võimaluse, et koer elab kusagil omanikust eraldi ja tema külastamine on eraldi sündmus.
Koerte alaliselt ketis pidamine (isoleeritus, üksluine keskkond, aheldatus, piisav suhtluse-tegevuse, sotsiaalse turvatunde puudumine) põhjustab loomale nii vaimseid kui füüsilisi kannatusi. Ekspert L. Tummeleht: „*iga tundlik inimene tajub intuiitiivselt, et koera alaliselt ketis pidamine ei ole aktsepteeritav tegu looma suhtes!..! inimesed, kes hoiavad koera mingi objekti nn valvurina, ei tunneta kodukoera, kui kognitiivset ning põhiemotsioone tajuvat elusolendit ja isegi vastavate ettekirjutuste puhul ei paku koerale elementaarset keskkonnarikastust, positiivsel kinnistamisel põhinevat treeningut, sotsialiseerimist või ka võimalike haiguste varajast märkamist.*“
Loomakaitse seaduse kohaselt on kannatuste põhjustamine lubamatu ja karistatav süüteo korras. Seadusest madalam seisev õigusakt ehk ministri määrus, mis lubab koerte ketis püsivalt pidamist, samuti inimesest eraldi pidamist, sisuliselt lubab ka looma väärkohtlemist. Puudub regulatsioon, mis seaks koera omanikule minimaalsed kohustused koera sotsialiseerimiseks ja temaga tegelemiseks.
- Ketikoerte puhul on saanud reegliski, et esinevad ka muud tegurid, mis nende olukorda veelgi raskendavad – väga väike liikumisala, lagunenu kuut või selle puudumine, väljaheiteid täis keti piirkond, ebaregulaarne toitmine-sageli joogivee puudumine, jalutamise ja sotsiaalse suhtluse täielik puudumine, terviseprobleemide märkamata jätmine või ignoreerimine, kaela sissekasvanud rihmad-ketid. Hullelmal juhul on kõik need puudused korraga
- Sagenenud on ketikoeri puudutavad rasked väärkohtlemise juhtumid, st olukorrad, kus koer jätab oma elu või on päästmise hetkel väga raskes seisus.

- Ketikoerte puhul jäävad märkamata nende terviseprobleemid ning võimalikud situatsioonid, kus koera elu ja tervis on vahetus ohutus. Sama probleem on aktuaalne ka koerte territooriumitel-kinnistutel üksi pidamise korral.
- Ketikoerad võivad keti tõttu end raskelt vigastada või halvemal juhul hukkuda, mh lämbumise tõttu (loomakaitsjate praktikas on olnud olukordi, kus ketikoer on rippunud mõne objekti – nt kuudi, või aediku küljes ning koera elu on olnud otseselt ohus).
- Üksluine keskkond ja aheldatus ning liikumise ja sotsialiseerimise puudumine mõjutab negatiivselt koera psüühikat (ketikoerad on enamasti stressis, depressiivsed, ärevad, arglikud, arg-agressiivsed, esineb sundkäitumist). Koera hilisem sotsialiseerimine on väga keeruline.
- Ketikoerad on sotsialiseerimata ning enamasti käitumisprobleemidega, aga ka agressiivsed ja seetõttu ohtlikud teistele loomadele ja inimestele. Ükski loomapidaja ei saa välistada võimalust, et koer saab ketist lahti, kuid looma sotsialiseerimatus ja psüühikaprobleemid võivad sel juhul põhjustada looma ettearvamatut ja agressiivset käitumist.
- Ketikoerte tingimuste kontrollimine on tihti keeruline (loom on agressiivsem ja/või ülimalt arglik) ning ka järelevalvet teostaval ametnikul jääb sageli oluline märkamata. Ketikoera tervislik seisund jääb enamasti üldse kontrollimata.
- Ketikoeral on väga piiratud võimalused enda kaitsmiseks võimalike metsloomade rünnakute, aga ka teiste koerte rünnakute ees.
- Ketikoer võib ketiga takerduda esemete ja objektide külge, ajada ümber oma toidu- ja jooginõud;
- Ketis peetav koer on sunnitud tegema oma väljaheited samasse kohta, kus ta sööb, joob ja magab.
- Ketikoer ei saa piisavalt rahuldada oma liikumisvajadust ning sageli kujuneb ketikoertele välja ebaloomulik nn keti kõnnak (loomakaitsjad on päästnud mitmeid terve elu ketis elanud koeri, kelle kõnnakut jääbki elu lõpuni iseloomustama jalad harali kõndimine nn nähtamatu kett jalge vahel lohisemas);
- Ketikoerad on haavatavamad karmidele ilmaoludele – ketti aheldatud koera tervist ja elu ohustavad nii kuumalainega kaasnevad kõrged temperatuurid kui talveperioodi madalad temperatuurid, aga ka tormid.
- Paljudes riikides (nt Küprosel aga ka mitmetes USA osariikides), sh lääneriikides (näiteks: Rootsis, Maltal, Slovakkias, Kreekas, Ungaris, Austrias,) on koerte alaline ketis pidamine üldse keelatud.
- Ekspert L. Tummeleht viitas uuringutele milles on leitud, et kodukoertele on kontakt oma tuttava inimesega olulisem, kui liigikaaslastega (Meunier et al., 2012). Wirowski jt. (2021) näitasid, et koerte „õnehormooni“ tase organismis tõuseb siiski ainult siis, kui ta suhtleb inimesega, kellega tal on tugev side ja hea suhe. Kui koertel ei ole oma omanikuga head ja toimivat sõbrasuhet, siis hooldaja, kes paar korda päevas kusagile territooriumile jäetud koeraga natuke suhtleb, tõenäoliselt ei paku sellist täisväärtuslikku sotsiaalset turvatunnet. Rikastab see kindlasti looma päeva, ja tekitab kõrget positiivset (loodetavasti) stressi, kuid kas ka meeldivat kogemust. Lisaks ei tunne koera hooldaja suure tõenäosusega ära koera üksindusahistust või muid sotsiaalse käitumisega seotud probleeme.
- Olemas on teadmised, et koera elu ei ole elamisväärtus, kui puudub positiivne sotsiaalne kontakt inimestega (või kui koer talub liigikaaslasteid, siis lisaks inimestele ka liigikaaslastega) ning võimalus rikastada tema elu jalutuskäikudega aedikust /liikumisraadiusest eemal. Eksperti viidatud uuringud kinnitavad, et koeral peaks olema tuttavate inimeste või koertega kontakt vähemalt mõned tunnid päevas rahuldamiseks nende sotsiaalse suhtlemise vajadusi

TAUST:

Enam kui 7000 inimest allkirjastasid 2020. aastal AITAB! kampaania raames tehtud loomakaitseseaduse muutmise ettepanekud, milles olid esitatud ka ettepanekud koerte ketis pidamise keelustamiseks ning koerte inimesest eraldi pidamise keelamiseks.

Ehkki varasema rahvaalgatuse koostajad ja toetajad olid selgelt seisukohal, et vastav regulatsioon peaks tulema sõnaselgelt seadusest ja olema kehtestatud seadusandja ehk Riigikogu poolt, siis Riigikogu menetlusest suunati rahvaalgatuse AITAB ettepanekud Maaeluministeriumi lauale, arvestades, et sellise regulatsiooni kehtestamine olevat Maaeluministeriumi pädevuses (kuivõrd lemmikloomade pidamise nõuded on reguleeritud määrusega ja määruse kehtestamise volitus on maaeluministril).

Maaeluministeerium asus küll tegelema koerte ketis pidamise regulatsiooniga, kuid vaatamata ministeeriumi enda tellitud ekspertarvamuse sisule ja järeldustele (mis toetavad üheselt koerte püsivalt ketis pidamise keelamist), oli üllatuseks et vastupidiselt algatuse ettepanekutele hakati kaks aastat peale rahvaalgatuse toimumist hoopis ketis peetavate koerte heaolu nõudeid kitsendama ja taheti meelevaldselt lubada kelgukoerte pidamine 2 m kettide otsas ehk kehtiva 40 m² asemel pidanuks kelgukoerad hakkama saama veelgi hullemates oludes ning vaid ca 12 m² suurusel territooriumil. Äramärkimist väärib asjaolu, et loomakaitseorganisatsioone selle eelnõu juurde ei kaasatud ja Eestimaa Loomakaitse Liit sai ministeeriumi kavatsusest teada juhuslikult. Selline asjade käik oli šokeeriv ning aega viivitamiseks polnud – kärmelt korraldati rahvaalgatus, et selline õudus lõpetada ja hoida ära loomade väärkohtlemist soodustava eelnõu regulatsioonina jõustumine – **kahe nädalaga allkirjastas konkreetse rahvaalgatuse enam kui 10 000 inimest** ning selle tulemusel hoiti loomade heaolunõudeid kitsendava eelnõu jõustumine ära.

Samas on Maaeluministeeriumis jäänud AITAB kampaania ettepanekute menetlus täielikult seisma ning alles hiljuti teavitas ministeerium lakooniliselt, et neil puuduvat ametnik, kes eelnõu menetlusega tegeleks. Seega vaatamata ühiskonna senisele tahtele ei ole mitme aasta jooksul suudetud jõuda sisuliselt mitte kuhugi ning vahepealset ministeeriumi tegevust ilmestab hoopis koerte kannatuste võimendamisele suunatud ning täielikult ühiskonna tahtele vastupidine tegevus. Viimaks ei ole ministeeriumil üldse tahet ning nagu näib, siis ka võimalusi eelnõu menetlusega edasi liikuda. Ainsa heana võib ministeeriumi menetluses esile tuua asjaolu, et eelnõu menetluse käigus küsiti ka koerte ketis pidamise kohta ekspertarvamus, mille andis Eesti Maaülikooli Veterinaarse bio- ja populatsioonimeditsiini õppetooli teadurekspert Lea Tummeleht. Ekseprdi hinnang toetab sõnaselgelt koerte ketis pidamise keelustamist.

Arvestades, et seni avaldatud ühiskonna tahe ja loomade kannatused on jätnud otsustajad ükskõikseks, näeme ainsa võimalusena uut rahvaalgatust. Peame jätkuvalt vajalikuks seadusega keelata koerte ketis pidamine, kinnistutel üksi, inimesest eraldi pidamine ning kehtestada minimaalsed nõuded koeraga tegelemiseks kohustamiseks.

Ettepanekut toetavad Eesti Maaülikooli Veterinaarse bio- ja populatsioonimeditsiini õppetooli teadurekspert L. Tummeleht ekspertarvamus ja selles viidatud allikad, kuid andmeid uuringute ja/või asjatundjate arvamuste kohta leiab ka veebiaadressilt <https://www.animaladvocates.com/end-dog-abuse/research-behavioural.php>, samuti <https://drfoxonehealth.com/post/concerning-outdoor-chaining-tethering-of-dogs/>, <https://www.ohioanimaladvocates.org/wp-content/uploads/2019/06/NM-Persistently-Tethering-20080110.pdf>

Viited hiljutistele ketikoerte pidamisega seotud juhtumitele loomakaitsjate praktikast:

Ketikoerte olukorda kajastav 29.01.2023 saade „Minu Tallinn“ TV3-s – <https://www.youtube.com/watch?v=I8HB8p6aXFM&t=2s> ja artikkel - <https://pealinn.ee/2023/02/13/jgal-aastal-paastavad-loomakaitsjad-cestis-sadu-ketikoeri-koerte-ketis-pidamine-tuleks-seadusega-keelustada-2/>

*Pontu avastati lühikeses ketis elusalt mädanemas ning oli juba vaklade järada. Koer oli alatoidetud, põletikus ning tugevates valudes. Kahjuks jõudsimme Pontuni liiga hilja – vaatamata arstide pingutustele tuli Pontul siiski minna lasta – <https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/5862316740462509>;
<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/5863633260330857>*

Bruno avastati juhuslikult ühelt kinnistult, kus näis, et püsivalt ei elata – koer oli raske keti otsas, lagunenu allapanuta ja soojustamata kuudis, kõveras, keha vappumas, tema keha oli osaliselt karvutu, ribid tugevalt väljas ja loom vaevu liikus. <https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6324743097553202>

7-kuunest kutsika Tommi võeti perre kutsikana, koer oli lühikese 50 cm paela otsas nii, et sai vaevu kuudist välja. ELL vabatahtlik tundis koera juures tugevat mäda lehka ning selgus, et talle oli paigaldatud elektriline kaelarühm ja selle nagad olid koera kõrri sisse kasvanud – selle eemaldamisel hakkas koera kaelast voolama mäda. <https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6346308925396619>

Rosin oli tugevalt kõhnunud, ja janus, vett ja toitu ees ei olnud ning ei teagi kui kaua loom nabi ninaesisega ja vähese liikumise võimalusega seni elanud oli, ka olid koera silmad mädased. –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/5909281905765992>

Lääne-Virumaal kinnistule hüljatud ketikoerad, sh 4-kuune kutsikas, kelle kett oli kinni takerdanud ja loom liikuda ei saanud – <https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/562716702550697>

Väike Jacku elas ketti aheldatuna risu ja rämpsuga ning oma väljaheidete sees ühes abihoones –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6541630515864458>

Käabustaks ja kaks suurema koera ketis, kuudid lagunened –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/551377957017905>

Kutsikas Jack oli maa sisse vajunud lagunened kuudis, kuts oli palavikus ja alatoidetud –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6535564603137716>

Vana eakas koer garaaži juures ükski, inimeseta, territooriumi valvamas –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6512013738826136>

Mäks jäeti maha ketti maja juurde, mis maha müüdi –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6509985562362287>

Väike Viki oli vigastatuna ja alatoidetuna ketis, peremees ei hoolinud, koer sai arvatavasti aeg-ajalt peksta –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6486049678089209>

Charlie oli ketis ja peremehe poolt unustatud, kutsikana sai ta küll head elu elada ja inimesega koos olla, aga koer kasvas suureks ja perel ei olnud enam koera jaoks aega ega kohta ning sobivaks lahenduseks sai kahjuks kett ja kohake aianurgas. – <https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6396754363685408>

Tapa väiksed koerad – <https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6361305500563628>

Kulli külas inimestest eraldi ja kehvades tingimustes koer –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6333175300043315>

Paul ja Karu – mõlemad viletsates tingimustes ketikoerad. Tugevas alatoitumuses skelettkehaga noor ketikoer Paul elas väga kesise ninaesisega ning päästmise hetkel polnud ei toitu ega joogivett. Liikuda ei saanud koer rohkem kui kett lasi. Karu oli neli aastat ketis elanud ja ilmselt mitte kunagi ketist väljapool liikuda saanud. Kui omanik ta loovutas, siis kaelarihma eemaldamiseks tuli kasutada erinevaid tange ja näpitsaid –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/6318911154803063>

Lote ja kutsikad – taaskord olukord, kus koeraema pidi tulema toime ketis olles nii kutsikate üleskasvatamise kui ellujäämisega, koer oli alatoidetud, söömata-joomata –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/5964971120197070>

Helju ja kutsikad. Helju oli poeginud ketis ning omanik keeldust koera ketist ka kutsikate üleskasvatamise ajaks ära võtmast. Koera olevat aeg-ajalt ka pekstud.

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/4186760311351502>

Neumann husky kelgukoerad – pilt räägib rohkem kui tuhat sõna –

<https://www.facebook.com/loomakaitse/posts/5505240106170176>

Viited allikatele, mis kinnitavad, et hundid murravad igal aastal kümneid ketikoeri

<https://www.ohtuleht.ee/115722/hundid-soid-suure-ketikoera;>

<https://www.postimees.ee/1428291/laekveres-murdsid-hundid-kahe-kuuga-11-ketikoera;>

<https://virumaateataja.postimees.ee/2263609/hundid-murravad-uha-julmemalt-ketikoeri>;

<https://lemmikloom.delfi.ee/a/120059300>;

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/87980663/hullunud-hunt-murrab-jogevamaal-kulakoeri>;

<https://online.le.ee/2020/09/22/hundid-murdsid-piirsalus-kolm-ouekoera/>;

<https://jarvateataja.postimees.ee/6060792/kaaruka-kulas-murdsid-hundid-ketikoera>

<https://maaleht.delfi.ee/artikkel/87980663/hullunud-hunt-murrab-jogevamaal-kulakoeri>

<https://www.ohtuleht.ee/540617/jarvamaal-murdsid-hundid-maha-kaks-koera>

Rahvaalgatuse algataja: Eestimaa Loomakaitse Liit

Rohkem infot (sh ekspertarvamus täies mahus):

<https://loomakaitse.eu/kasulikku/keelame-koerte-ketis-pidamise/>